

Tako dobiveni lik *tuce*, -eta sve se više nameće na račun lika *tucet*, -a. Ako ćemo u književnom jeziku zadržati samo *tuce*, kao što nagovješćuju naši najnoviji rječnici, onda bi bilo dosljedno: *na tuceta*. Ali dok se naši jezični čistioći u tome ne slože, može nam dobro doći i imenica *tucet*, a onda i priloški izraz *na tucete*.

Miroslav Kravar

»PRVI MAJ« ILI »PRVOGA MAJA«?

O toj temi je u »Vjesniku u srijedu« od 25. travnja Dr. Ivan Brabec napisao člančić, u kome tvrdi, da je izraz »prvi maj« zgodniji negoli »prvi maja«. S tim u vezi on iznosi svoje pogledé na neka jezična pitanja. Ti su njegovi pogledi posve ispravni, i, radi raščišćavanja izvjesnih shvaćanja, dobro je, da ih je iznio. Međutim mislim, da on u svojim zaključcima ipak nema pravo, jer je previdio jednu činjenicu.

Kod nas postoje narodni nazivi za mjesec, i jedan je mjesec (veljača) ženskoga roda. Ako bismo dakle stali na stanovište, da je bolje reći »prvi maj« (dotično »prvi svibanj«), kako bismo, analogno tome, rekli za veljaču? Ne možemo ipak reći »prva veljača« (ni nikako drukčije), nego samo »prvi veljače« (dakle s imenom mjeseca u genitivu), pa bismo se prema tome morali ravnati i za sve druge mjesece, da ne bude nepotrebné zbrke.

Ondje, gdje se upotrebljavaju samo internacionalni (latinski) nazivi mjeseci, koji su svi muškoga roda, (na pr. u Srbiji), može se slobodno birati između jednog ili drugog načina izražavanja, a gdje se upotrebljavaju narodni nazivi, toga izbora ne može biti.

Dr. Josip Čelar

GRMOŠČICA, LAŠČINA, MEDVEŠČAK.
PEŠČENICA ILI GRMOŠČICA, LAŠČINA,
MEDVEŠČAK, PEŠČENICA?

»Dobro razlikujem i u izgovoru i u pismu glasove *č* i *ć*,« piše nam jedan čitalac *Jezika*, »ali priznajem, da sam u nedoumici, kako treba pisati neka vlastita imena, koja potječu iz kajkavskog dijalekta. Navodim vam zasad samo imena *Grmoščica*, *Laščina*, *Medveščak*,

Peščenica, koja u Zagrebu najčešće nalazim napisana ovako: *Grmoščica*, *Laščina*, *Medveščak*, *Peščenica*. Meni se kao rođenom štokavcu čini, da u tim riječima nema mjesta pisanju glasa *ć*, no zbunjuje me, što i u natpisima ulica, na tramvajima i u vodičima kroz grad Zagreb nailazim na *Grmoščice*, *Medveščake*, *Peščenice*, pa vas stoga molim, da mi u jednom broju *Jezika* stručno razjasnije ovaj problem, jer u Boranićevu *Pravopisu hrvatskoga ili srpskoga jezika* god. 1951. uzalud tražim te riječi u njegovu pravopisnom rječniku.«

Premda naš čitalac nije našao tih riječi u pravopisnom rječniku Boranićeva *Pravopisa*, ipak se u samom *Pravopisu* nalazi polazna točka za rješavanje spomenutog pitanja. Na str. 10. prof. Boranić propisuje: »Kajkavsko *č*, prema kojemu je u štokavskom narječju *ć*, piše se *ć*: *Habdelić* mj. *Habdelič*, *Desinić* mj. *Desinič*, *Pušća* mj. *Pušča*, *Trakoščan* mj. *Trakoščan*.« To neizravnim riječima propisuje, da se kajkavsko *č*, prema kojemu je u štokavskom narječju *ć*, piše dakako *ć*, na pr. *Čučerje*, *Černomèrec*, *Gračani* i sl. Treba dakle pri pisanju vlastitih imena, koja potječu iz kajkavskoga narječja, pogledati, kako bi te riječi glasile u štokavskom narječju, pa ako bi ondje bio suglasnik *ć*, piše se *ć*, a ako bi bio suglasnik *č*, piše se *č*.

Pogledajmo dakle, kako je to kod spomenutih spornih riječi! Riječ *Peščenica* izvedena je od riječi *pijesak*, kajkavski *pesek*, pa je prema tome glas *k* prešao u *č* kao i u štokavskim riječima *pješćan*, *pješćanik*, *pješćara*. Nema dakle nikakva razloga da se piše i izgovara *Peščenica*, nego samo *Peščenica*, *peščenički* i sl. Tako je i riječ *Grmoščica* nastala dodavanjem nastavka *-liča*, koji nalazimo u riječima *grančica*, *koščica* (pored *koštica*; mjesto *kostčica*). Kako i ovo *č* odgovara štokavskom *ć*, nužno je pisati i izgovarati *Grmoščica*, kako štokavci i izgovaraju.

Imenica *Medveščak* svršuje se također starijim nastavkom *-ščak*, koji je postao od *-skjak*, kako nam pokazuje Maretić na 290. strani svoje *Gramatike i stilistike*. I tu je dakle *č* postalo od *k* i u kajkavskom i u štokavskom narječju, pa tu imenicu također

treba pisati i izgovarati samo *Medveščak*. Podsjetimo se ovdje i na Nazorova dedeka *Kajbumščaka*, za koga nikomu i ne pada na um, da ga piše *Kajbumščak*.

Drugačiji je slučaj s imenicom *Laščina*, koju Akademijin Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika etimološki dovodi u vezu s riječju *vlast* i njezinom izvedenicom *vlašćina*, kojoj je »po svoj prilici sprijeda otpalo *v*« (ARj. V, 917). Kako bi u toj riječi i u štokavskom narječju bio glas *ć*, koji je postao od *t*, valja po Boranićevu pravopisnom propisu pisati samo *Laščina*, *lašćinski*. Tako piše i Akademijin Rječnik, u kojem inače nalazimo vrlo malo kajkavskih toponima, tako da u njemu uzalud tražimo riječi *Grmoščica*, *Medveščak*, *Peščenica*.

Tako eto naš čitalac ima pravo, što se buni protiv pogrešno uvriježenog pisanja spomenutih toponima. Odgovor na njegovo pitanje glasi dakle: *Grmoščica*, *Medveščak*, *Peščenica*, *Laščina*. Ako pravopisci uvedu te riječi u pravopis, jasno je, da će se pisci, kojima je stalo do jezične pravilnosti, držati propisana načina pisanja. A do onda neka im posluži i ovaj savjet!

Ljudevit Jonke

ZLATARIĆEVA ULICA ILI ZLATARIĆA ULICA?

Uredništvo *Jezika* primilo je iz Dubrovnika opširan dopis o nazivima dubrovačkih ulica. Zbog zanimljivosti i osjetljivosti toga pitanja donosimo tekst pisma u cjelini i dodajemo na kraju svoj odgovor na postavljeno pitanje.

»Kako i treba, ulice unutar zidina u Dubrovniku, dakle u Gradu, isključivo nose imena puna mjesne šare. Tako je tu: Ulica Petilovrijenci, Ulica za Rokom, Ulica Vrata Celenge, Ulica zlatarska i druge sličnih naziva. Uz njih su i one, kojima su dali nazive prema imenima velikih i čuvenih Dubrovčana. I baš, kad su se u veljači 1956. postavljale nove ploče s imenima ulica, čula su se mnoga prigovaranja baš uz ove druge nazive, i to ne zato, što bi netko bio protiv takvih naziva, nego što su njihovi nazivi bili dvojako napisani, pa se čitalo: Ulica Boškovićeva, Ulica Kunićeva, Ulica Palmotićeva

i još tako, ali i: Ulica Zlatarića, Ulica Đorđića (napisano Gjorgjića), Ulica Getaldića i slično, a sve nekako jedna ulica nazvana na prvi, a ona do nje na drugi način. Kako su prigovori jetko jačali, u travnju iste godine dignute su sve ploče s nazivima napisanim na ovaj drugi način (Zlatarića i t. d.) i postavljene nove, na kojima su nazivi ulica napisani na prvi način (Zlatarićeva i slično). Dakle, bila je nastala pomutnja, koju je ono svakojako prigovaranje pokušalo razjasniti, a ozbiljno pisana rasprava nije se čula, tek se mjesni tjednik javio šaljivim člančićem, na način suvremenih »vedrih večeri«, koji, dabogme, nije ništa razbistrio. Najviše se prigovaralo onim nazivima: Zlatarića, Đorđića i drugim sličnim, koje su drugi opet branili. Konačno su oni bez jezične tankočutnosti, kojima je i jezik samo računica, bili za oba oblika, ali da se od njih bilo koji izabere, pa se onda na taj način napišu one ulične ploče.

Dok se o tome govorilo, mislio sam, je li baš bolje u Dubrovniku, u Gradu, živom hrvatskoj starini, ulice, čiji su nazivi uzeti prema prezimenima, nazivati, na primjer, Ulica Zlatarićeva, a ne Ulica Zlatarića. I sve u misli na davninu Grada, potražih slične primjere u puku. Prelistao sam neke svoje bilješke i našoh jednu o ljetnikovcu Zlatarića, što je ruševina u blizini sela Svete Nedjelje, u staroj kaznačini Čibači u dubrovačkoj Župi. Ispod maslina i kroz lovoriku zapuštena šetnica vodi prerijetka, ali uzbudena misaona čovjeka do tužnih, osamljenih ostataka ljetnikovca, zarasla u borovoj šumi. Tuguje ljetnikovac rukom ratnika pretvoren u garište nesretne dubrovačke 1806., a zbunjnjen posjetilac brzo ostavlja tu tugu u osojnoj šumskoj samoći i žuri šetnicom na put rastresti se. Tu će se ipak za trenutak zaustaviti, jer rukom i vremenom poharana šetnička vrata još ga jednom potresu jekom prošlosti. Svaki seljak iz okolice reći će mu: »To su Zlatarića vrata, a ono onamo je Zlatarića kućiština.«

Dakle: Zlatarića vrata. Jeka prošlosti snažno ječi iz toga naziva i ja je prenosim u Grad, na ono Ulica Zlatarića. Treba li i tu zadržati taj glas davnine? Tu i u svim dru-